

KLASSISK ARKITEKTUR - ETT KONTROVERSIELLT ÄMNE?

FELIX ANDERSSON, BITRÄDANDE UNDERSÖKNINGSLEDARE, SOM-INSTITUTET
DANIEL ENSTRÖM, F.D. BITRÄDANDE UNDERSÖKNINGSLEDARE, SOM-INSTITUTET

Arkitektur på tapeten i Göteborg

Företrädare för Socialdemokraterna, men också andra partier, har krävt en starkare politisk kontroll över arkitekturen i Göteborg och mer nybyggnation i "klassisk" stil

Tjänstemän och arkitektskrået kritiska – politiska påtryckningar begränsar arkitekternas kreativitet och hotar i längden pluralismen i såväl arkitektur som samhället i stort

Men varför detta intresse för gammaldags arkitektur?

*Bygg mer traditionellt vackert -
funktionalitet är inte allt*

*Arkitekturen ska vara djärv - inte
en pastisch på äldre ideal*

Carl Grimbergsgatan då

Foto hämtat från facebookgruppen Det gamla Göteborg. Fotograf okänd.

Carl Grimbergsgatan nu

Foto: Google Street View

Foto hämtat från boken *Göteborg före grävskoporna* (Garellick, 2001). Fotograf okänd.

Foto hämtat från föreningen Annedalspojkar och flickors hemsida: <http://www.annedalspojkar.se/museum/fotogalleri/>. Fotograf okänd.

(Viss) begreppsförvirring i arkitekturdebatten

Politiker från olika läger fyller termen "klassisk arkitektur" med vitt skilda innehåll

Mycket av det som idag betraktas som "modern" arkitektur härstammar från den antika klassiska stilen

"Klassisk" arkitektur å andra sidan är ett samlingsbegrepp för olika stilar som finns i modern europeisk stadsbild, t.ex. klassicism eller nygotik

I den göteborgska debatten hänvisar "klassisk arkitektur" främst till den äldre bebyggelse som uppfördes i Göteborg innan andra världskriget, t.ex. landshövdingehus. Byggnader från 30-talet och framåt skulle dock en arkitekturhistoriker kunna hävda ha moderna influenser

Den arkitekturhistoriska användningen av begreppet stämmer inte överens med användningen i det offentliga samtalet

Olika dimensioner har genomsyrat debatten

Demokrati eller expertstyre

Arkitekter är experter på hur hus ska gestaltas. Samtidigt påverkar en stads utseende och levnadsmiljö alla som vistas i den, ofta finansierat via skattsedeln

Arkitektursyn – främst en konstform?

Om arkitektur huvudsakligen är en konstform borde politiker vara försiktiga och hålla "armlängds avstånd", men om det främst är en samhällsnytta blir det viktigare att politikerna har inflytande

Medborgardimensionen

En tredje, relativt förbisedd dimension är medborgarnas åsikter om själva sakfrågan

Aktörer i debatten hänvisar ofta till att klassisk arkitektur är vad som efterfrågas av "folket" – men det har varit skvalt med empiriska belägg för detta påstående

Vi bestämde oss för att göra något åt det...

Vad tycker göteborgarna om att bygga mer klassisk arkitektur?

Mättes i SOM-undersökningen i Göteborg 2020 genom instämmande av följande påstående i frågan "Vilken är din åsikt om följande förslag som gäller Göteborg?"

*"Nya hus bör i högre utsträckning byggas i klassisk stil,
t.ex. med fasader i sten, tegel och trä"*

Mycket
bra
förslag

☐

Ganska
bra
förslag

☐

Varken bra
eller dåligt
förslag

☐

Ganska
dåligt
förslag

☐

Mycket
dåligt
förslag

☐

I kapitlet ställer vi tre frågor

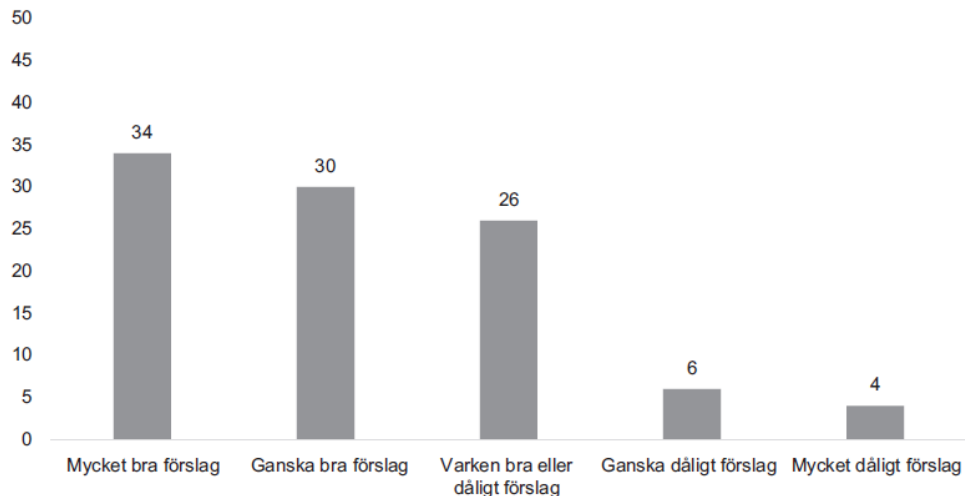
Vilken inställning har göteborgarna till förslaget om att bygga mer i "klassisk" stil i Göteborg?

Skiljer sig inställningen till förslaget mellan olika partianhängare och ideologisk position?

Vad utmärker de som är positiva till förslaget om att bygga hus i mer "klassisk" stil i Göteborg?

En majoritet av göteborgarna vill ha mer klassisk arkitektur

Figur 1 *Inställning till förslaget om att bygga mer i klassisk stil, 2020 (procent)*

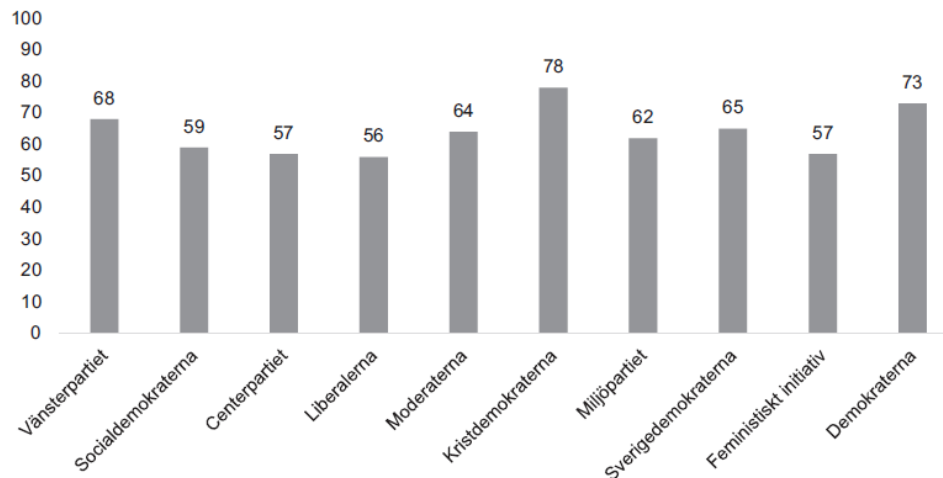
Stödet för tolv politiska förslag i Göteborg

Tabell 1 Andelen som svarat mycket/ganska bra om olika politiska förslag, 2020 (procent)

Satsa på billigare kollektivtrafik	88
Öka kameraövervakningen på allmänna platser	76
Nya hus bör i högre utsträckning byggas i klassisk stil, t.ex. med fasader i sten, tegel och trä	64
Bedriva mer äldrevård i kommunal regi	64
Begränsa användandet av elsparkcyklar	59
Införa ett förbud mot tiggeri	54
Avveckla det aktiva skolvälet i Göteborg	42
Stoppa privatbilismen i innerstaden	38
Bygga det planerade nya Centralbadet	31
Förtäta befintliga bostadsområden	30
Omvandla en del av hyresrätterna i allmännyttan till bostadsrätter	23
Sälja det kommunala elbolaget Göteborg Energi till privata aktörer	12

Stödet för mer klassisk arkitektur nedbrutet på parti

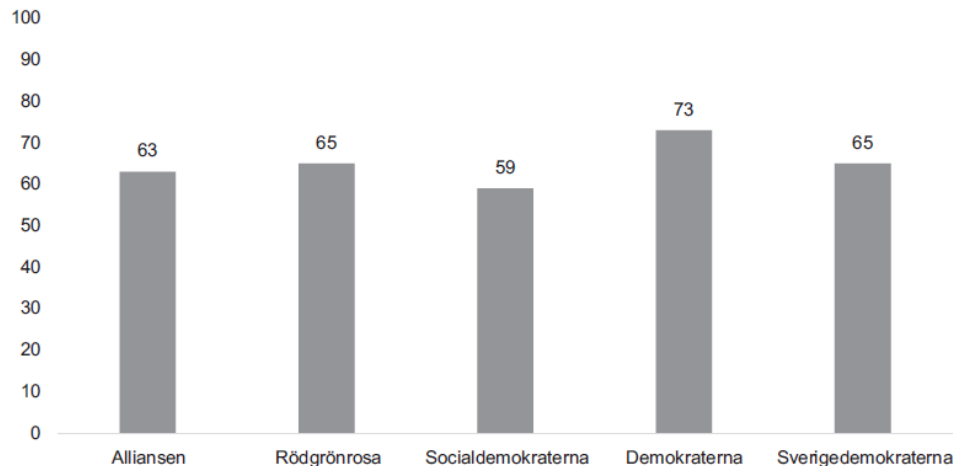
Figur 2 Stöd för förslaget att bygga mer i klassisk stil uppdelat på partisympati, 2020 (procent)

Siffrorna i figuren anger andelen som svarat "mycket bra förslag" eller "ganska bra förslag" i respektive parti.

Stödet för mer klassisk arkitektur nedbrutet på Göteborgs partikoalitioner

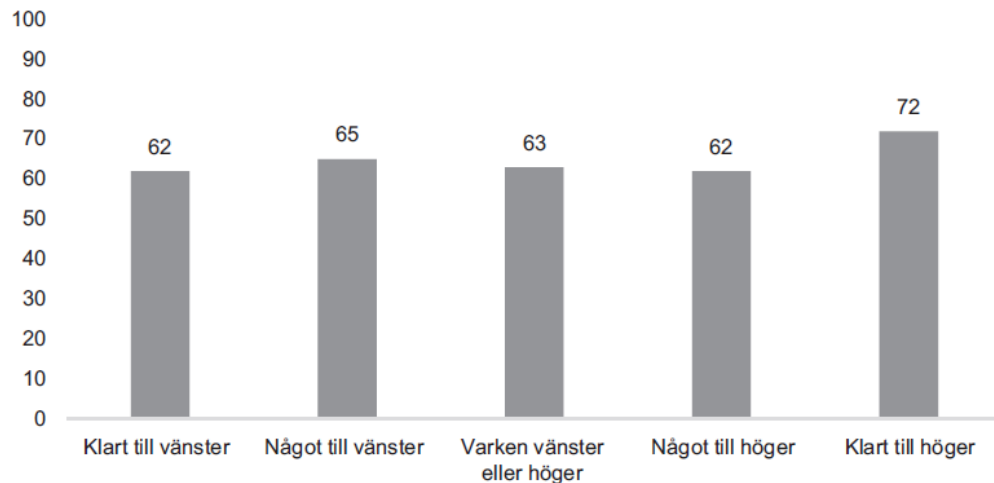
Figur 3 Stöd för förslaget att bygga mer i klassisk stil uppdelat på partikoalitionerna i Göteborgs kommunfullmäktige, 2020 (procent)

Siffrorna i figuren anger andelen som svarat "mycket bra förslag" eller "ganska bra förslag" i respektive partikoalition.

Stödet för mer klassisk arkitektur längs vänster-högerskalan

Figur 4 Stöd för förslaget att bygga mer i klassisk stil uppdelat på placering på vänster-högerskalan, 2020 (procent)

Siffrorna i figuren anger andelen som svarat "mycket bra förslag" eller "ganska bra förslag".

Förklaringar till stöd för mer klassisk arkitektur (på individnivå)

Kvinnor stöder förslaget att bygga mer i klassisk stil i högre utsträckning än män

De äldsta göteborgarna – från 65 år och uppåt – stöder förslaget att bygga mer i klassisk stil i högre utsträckning än stadens 16-29-åringar

Anhängare till Kristdemokraterna och Demokraterna stöder förslaget att bygga mer i klassisk stil i högre utsträckning än socialdemokrater

Ej förklaringar till stöd för mer klassisk arkitektur

Ingen skillnad mellan yngre och medelålders göteborgare, utbildningsnivå, inkomst, svensk uppväxt, uppväxt i Göteborg och stöd för övriga partier än Kristdemokraterna och Demokraterna

Man ska dock ha med sig att det fortfarande är möjligt att en eller flera av dessa faktorer ändå kan påverka hur hög prioritet en fråga har för en person – kan vara uppslag till framtida studier

Låg förklaringskraft i modellen ($R^2 = 0.04$) → göteborgarnas arkitekturpreferenser förklaras till största delen av andra faktorer än de i modellen angivna variablerna

Sammanfattning

Debatten om klassisk arkitektur i Göteborg har förts med stadens politiker i ena ringhörnan och arkitekter samt offentliganställda tjänstemän i den andra

Klassisk arkitektur tycks vara en fråga i den annars så fragmenterade Göteborgspolitiken som invånarna står enade kring

Dock: vi vet egentligen inte vad göteborgarna tänker på när de hör begreppet "klassisk arkitektur".

"sten, tegel och trä" inriktar åtminstone frågan åt ett håll → mer empiriskt orienterad forskning behövs

Tack för uppmärksamheten

Felix Andersson

felix.andersson@gu.se

Daniel Enström

denstrm@gmail.com